

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

«Δηλώνω ξεκάθαρα ότι ενδιαφερόμαστε πολὺ γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων στὴν περιοχή αὐτὴ τοῦ κόσμου», σημειώνει ὁ Λ. Μπρέζνιεφ γιὰ τὴν περιοχή ὅπου βρίσκεται ἡ χώρα μας, στὸν πρόλογο ποὺ ὁ ἴδιος ἔγραψε γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Εἰρήνη ἀνεκτίμητο ἀγαθό». Πραγματικὰ ἡ θέση τῆς Ἑλλάδας ἔχει συγκεντρώσει πολὺμορφες βλέψεις τοῦ σοβιετικοῦ σοσιαλισμιοῦ, πολιτικές, οἰκονομικές, στρατιωτικές, πολιτιστικές.

Στὰ πλαίσια μιᾶς ἐπικίνδυνης ἰσορροπίας ποὺ καθορίζουν οἱ ὑπάρχουσες σφαῖρες ἐπιρροῆς, στὰ πλαίσια ἑνὸς σκληροῦ ἀνταγωνισμοῦ μὲ τὴν ἀμερικάνικη ὑπερδύναμη καὶ τὶς ἄλλες ἰμπεριαλιστικές δυνάμεις γιὰ τὴν ἀνατροπὴ τοῦ «στάτους κβό», στὰ πλαίσια μιᾶς τακτικῆς προτεραιοτήτων γιὰ τὶς διάφορες χῶρες τῆς περιοχῆς, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση μεθοδεύει τὴν πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ διείσδυσή της στὴ χῶρα μας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Οι εμπορικές συναλλαγές της Ελλάδας με τη Σοβιετική Ένωση διευρύνθηκαν στη διάρκεια της δικτατορίας, και συνεχίζουν να αναπτύσσονται μέχρι σήμερα.

Ενδεικτικά αναφέρει σοβιετική πηγή(1) ότι τα τελευταία πέντε χρόνια (1973-77) η κυκλοφορία εμπορευμάτων ανάμεσα στις δυο χώρες αυξήθηκε πάνω από πέντε φορές.

Η Ελλάδα εξαγει στη Σοβιετική Ένωση τα λεγόμενα παραδοσιακά προϊόντα της, δηλαδή καπνά, έσπεριδοειδή, σταφίδες, λάδι, δέρματα, βαμβάκι καθώς και βωξίτη, διοξειδίο μαγγανίου κλπ. Κεντρική θέση στις ελληνικές εξαγωγές προς τη Σοβιετική Ένωση κατέχουν τα αγροτικά προϊόντα. Αντίθετα οι εισαγωγές περιλαμβάνουν κυρίως μηχανοτεχνικά προϊόντα: Αυτοκίνητα, τρακτέρ, μεταλλοκοπτικές μηχανές, μηχανές όδοποιίας, ύφαντουργικό και τυπογραφικό εξοπλισμό. Περιλαμβάνουν επίσης επεξεργασμένα ξυλεία, χημικά προϊόντα καθώς και καύσιμα. Το πετρέλαιο και τα προϊόντα του πετρελαίου αποτελούν σημαντικό μέρος των εισαγωγών. Το 10οο των αναγκών της ελληνικής βιομηχανίας σε πετρέλαιο καλύπτεται με τις εισαγωγές από τη Σοβιετική Ένωση καθώς και το 40οο περίπου των αναγκών σε καύσιμα για μηχανές ντίζελ.

Μέχρι πρόσφατα οι ελληνοσοβιετικές εμπορικές συναλλαγές ρυθμιζόνταν από ένα σύστημα συμφωνιών κλήρινγκ που είχε καθιερωθεί το 1953. Με το σύστημα αυτό το ύψος των εισαγωγών και των εξαγωγών ήταν ελεγχόμενο και καθοριζόνταν έτσι ώστε να εξασφαλίζεται μια σχετική ισορροπία.

Στις 29 Απριλίου του 1977 υπογράφηκε από τις δύο πλευρές μια μακροπρόθεσμη συμφωνία για το εμπόριο που

προβλέπει την κατάργηση τῶν κληρινγκ καὶ τὸν ὑπολογισμό τῶν λογαριασμῶν σὲ ἐλεύθερα μετατρεπόμενο συνάλλαγμα. Καθορίζεται δηλαδή τὸ ὕψος τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τῶν ἐξαγωγῶν ἀπὸ τὴν προσφορά καὶ τὴ ζήτηση τῶν προϊόντων τῆς μιᾶς χώρας ἀπὸ τὴν ἄλλη καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς στόχους τῆς ἀντίστοιχης κρατικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

Παράλληλα σοβιετικοὶ ὀργανισμοὶ ἔχουν πάρει μέρος ἢ ἔχουν ἀναλάβει τὴν κατασκευὴ ἔργων στὸν τομέα τῆς ἐνέργειας στὴν Ἑλλάδα, ὅπως: κατασκευὴ ἐνὸς τμήματος ἰσχύος 200 μεγαβάτ γιὰ τὸ θερμοηλεκτρικὸ σταθμὸ στὸ Κερασίφι, συμμετοχὴ στὴν προμήθεια ἐξοπλισμοῦ γιὰ γραμμές μεταφορᾶς ἠλεκτρικοῦ ρεύματος ἀπὸ τὴν Πτολεμαῖδα στὴν Ἀθήνα, προμήθεια ἠλεκτρικῶν σταθμῶν ντῆζελ γιὰ τὰ ἑλληνικὰ νησιά (2).

Πρὶν ἀπὸ δύο χρόνια ὑπογράφηκε μακροπρόθεσμη σύμβαση μεταξὺ τῆς ΔΕΗ καὶ τοῦ σοβιετικοῦ ὀργανισμοῦ «Ἐνεργκομασεξπόρτ» γιὰ τὴν κατασκευὴ ἔργων στὸν τομέα τῆς ἐνέργειας μὲ μεγάλο ὕψος δαπάνης.

Συγκεκριμένα, ὁ σοβιετικὸς αὐτὸς ὀργανισμὸς ποὺ βρίσκεται ἐπικεφαλῆς κοινοπραξίας μὲ τρεῖς γερμανικὲς ἐταιρεῖες ἔχει ἀναλάβει γιὰ τὸ 1978—80:

1. Νὰ προμηθεύεται καὶ νὰ ἐγκαταστήσει 2 λιγνιτικὲς μονάδες στὴν Πτολεμαῖδα.

2. Νὰ προμηθεύσει καὶ νὰ ἐγκαταστήσει τρεῖς ἠλεκτροστρόβιλους τοῦ ὑδροηλεκτρικοῦ σταθμοῦ Ἀράχθου.

Τὸ συνολικὸ ποσὸ τῆς δαπάνης ἀνέρχεται στὰ 8,7 δισεκατομμύρια δραχμές. Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία παίρνει μέρος στὸ ἔργο μὲ ἐπένδυση ὕψους 2,25 δισεκατομμύρια δραχμές. Ἐπίσης θὰ συμμετάσχουν καὶ ἑλληνικὲς ἐταιρεῖες κατασκευῶν.

Τὸ συναλλαγματικὸ αὐτὸ χρέος πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ τὴ Δ. Γερμανία ἔχει συμφωνηθεῖ νὰ ἐξοφληθεῖ μὲ ἀγροτικὰ προϊόντα καὶ μὲ ἓνα 10χρονο γερμανικὸ δάνειο.

Ἡ σύμβαση ὑπογράφηκε σύμφωνα μὲ νόμο ποὺ εἶχε ψηφιστεῖ στὴν ἑλληνικὴ βουλὴ καὶ ποὺ προέβλεπε τὴν ἀπευ-

θείας ἀνάθεση σὲ σοβιετικὸ ὀργανισμὸ ἔργου μεγάλης οἰκονομικῆς σημασίας.

Ἡ ἑλληνικὴ πλευρὰ ἀνάλαβε τὴν ὑποχρέωση ἐπίσης νὰ καταβάλλει ποσὸ ὕψους 13 ἑκατομμυρίων δολλαρίων καὶ 22 ἑκατομμυρίων δραχμῶν στὸν ἴδιο σοβιετικὸ ὀργανισμὸ (Ἐνεργκομασεξπόρτ) σὰν ἀποζημίωση μετὰ τὴν κατάργηση τῆς σύμβασης γιὰ τὴ συνεκμετάλλευση τῆς τύρφης τῶν Φιλίππων.

Στὰ πλαίσια τῶν ἐμπορικῶν — οἰκονομικῶν συναλλαγῶν ἔχουν συναφθεῖ διάφορες διμερεῖς συμφωνίες, ὅπως ἡ συμφωνία γιὰ τὴν ἐμπορικὴ ναυσιπλοία (Δεκ. 75), ἡ συμφωνία γιὰ ἐπιστημονικοτεχνικὴ συνεργασία (Ἰουν. 77), ἡ συμφωνία γιὰ συνεργασία μεταξὺ ἐμποροβιομηχανικῶν ἐπιμελητηρίων Ἑλλάδας — ΕΣΣΔ γενικώτερες πολιτιστικὲς συμφωνίες κ.ἄ.

Πρόσφατα, κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Γ. Ράλλη στὴ Μόσχα (4—9 Σεπτ.) ἀλλὰ καὶ κατὰ τίς συνομιλίες τοῦ Μητσοτάκη μὲ τὸν ἐπικεφαλῆς τῆς σοβιετικῆς ἐμπορικῆς ἀποστολῆς, Νοβοκόφσκι, συμφωνήθηκε νὰ ἀνοιχτοῦν νέα προξενεῖα στὴν Ὁδησσὸ καὶ στὴ Θεσσαλονικὴ ἀντίστοιχα. Συζητήθηκε ἡ κατασκευὴ ἐργοστασίου Ἀλουμίνας στὸν Παρνασσὸ τοῦ ὁποῖου τὸ σύνολο τῆς παραγωγῆς θὰ ἀπορροφᾷ ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση, καὶ ποὺ θὰ ἐξοφληθεῖ μὲ ἀγροτικὰ προϊόντα. Ἐπίσης συζητήθηκε ἡ κατασκευὴ καὶ ἐπισκευὴ σοβιετικῶν ἐμπορικῶν πλοίων στὰ ναυπηγεῖα τῆς Ἐλευσίνας, καθὼς καὶ ἡ δυνατότητα κατασκευῆς πυρηνικοῦ ἐργοστασίου ἠλεκτρικῆς παραγωγῆς στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ ὅπου ἡ τελευταία θὰ πάρει μέρος προσφέροντας τεχνολογία καὶ ἐπιστημονικὸ δυναμικὸ.

Ο «ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ»

Αὐτὴ εἶναι σὲ γενικὲς γραμμὲς ἡ εἰκόνα τῶν ἑλληνοσοβιετικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων, ὅπως παρουσιάζονται ἐπιφανειακά. Τὸ πραγματικὸ τους νόημα οἱ συνέπειες καὶ οἱ προοπτικὲς τους καθορίζονται ἀπὸ γενικώτερους παρά-

γοντες: Από τη φύση και τις επιδιώξεις της σοβιετικής και αντίστοιχα της ελληνικής οικονομίας και πολιτικής, καθώς επίσης και από το συσχετισμό με τις άλλες οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις που έχουν συμφέροντα στην Ελλάδα.

Η σοβιετική άποψη για τις οικονομικές σχέσεις που πρέπει να υπάρχουν ανάμεσα στα κράτη, περιγράφεται στη θεωρία του «διεθνούς καταμερισμού εργασίας». Σύμφωνα με τη θεωρία αυτή έχει διαμορφωθεί ένας καταμερισμός που πρέπει να επεκταθεί. Τα διάφορα κράτη ειδικεύονται στην παραγωγή διαφορετικών ειδών προϊόντων και τα ανταλλάσσουν. Έτσι, σύμφωνα πάντα με τη θεωρία αυτή, γίνεται οικονομία δυνάμεων και προχωρεί ή αλληλοσυνεννόηση ανάμεσα στα κράτη, ακόμα και με διαφορετικό κοινωνικό σύστημα. Η ίδια η Σοβιετική Ένωση δηλώνει ότι έχει σκοπό να πάρει μέρος όσο πιο ενεργητικά μπορεί, σ' αυτό το «διεθνή καταμερισμό».

Όπως λέει ανώτερος Σοβιετικός αξιωματούχος: «... Η άφομοίωση από πολλές χώρες όλων των επιτευγμάτων της επιστημονικής - τεχνικής επανάστασης, συνδέεται συχνά με μεγάλες δαπάνες κεφαλαίου για μακρόχρονη περίοδο. Αυτό είναι οικονομικά ασύμφορο και ουσιαστικά άσκοπο και γι' αυτό στις οικονομικές σχέσεις μεταξύ των χωρών παρατηρείται ολοένα περισσότερη διεύρυνση και βάθεμα της διεθνούς εξειδίκευσης της παραγωγής και αμοιβαίας αξιοποίησης των πλεονεκτημάτων και των κερδών που έχουν από αυτό.

» Η πλατιά και ολόπλευρη συμμετοχή όλων των χωρών με διαφορετικά κοινωνικο - οικονομικά συστήματα στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας δεν δίνει μόνο οικονομικά ωφέλη, αλλά και δημιουργεί εύνοϊκές συνθήκες για ειρηνική συνεργασία μεταξύ όλων των λαών της υδρογείου». (3)

Στο ζήτημα αυτό έχουμε αναφερθεί άλλη φορά αναλυτικά. (4) Αυτό που μπορεί να παρατηρήσει κανείς συνο-

πτικά έδω είναι ότι αυτός ο «διεθνής καταμερισμός» υπήρξε από παλιά και κάθε άλλο παρά «εύνοϊκές συνθήκες για ειρηνική συνεργασία μεταξύ όλων των λαών» δημιούργησε.

Η «διεθνής εξειδίκευση», ο μονόπλευρος δηλαδή προσανατολισμός της οικονομίας πολλών χωρών στην παραγωγή ορισμένων μόνο ειδών προϊόντων, που προϋπήρχε από την περίοδο του ιμπεριαλισμού, έδραιώθηκε και επεκτάθηκε την περίοδο αυτή.

Τα ισχυρά μονοπωλιακά συγκροτήματα δεν επέτρεψαν στις εξαρτημένες χώρες να αναπτύξουν την οικονομία τους με βάση τις τοπικές τους ανάγκες. Έδραιωσαν το μονόπλευρο προσανατολισμό τους στην παραγωγή κυρίως αγροτικών προϊόντων και στην εξόρυξη ορυκτών, που προορίζονταν βασικά για εξαγωγή. Οι χώρες αυτές ανέλαβαν το ρόλο της πηγής πρώτων υλών και φτηνού εργατικού δυναμικού καθώς και της αγοράς για τα προϊόντα των μονοπωλίων.

Η ανάπτυξη βαριάς βιομηχανίας για την αυτοδύναμη οργάνωση της οικονομίας των χωρών αυτών παρεμποδίστηκε. Ίδιαίτερα μετά τον πόλεμο, αναπτύχτηκε ή βιομηχανία σε ορισμένες από αυτές, αναπτύχτηκε όμως, επίσης, μονόπλευρα, όχι για την κάλυψη των τοπικών αναγκών, αλλά σαν συμπλήρωμα του παγκόσμιου μηχανισμού των μονοπωλίων.

Τα μεγάλα ιμπεριαλιστικά κράτη μονοπώλησαν για τον εαυτό τους τη βαριά βιομηχανία, τα μυστικά της προχωρημένης επιστήμης, την υψηλή τεχνολογία.

Οι συνέπειες για την ανεξαρτησία μιας χώρας, αυτής της «διεθνούς εξειδίκευσης» είναι περισσότερο από φανερές. Στο βαθμό που δεν έχει δημιουργήσει μια οικονομία προσαρμοσμένη στις δικές της ανάγκες, αλλά προσανατολισμένη στις εξαγωγές, βρίσκεται αναγκαστικά εξαρτημένη από ξένα συμφέροντα.

Η σοσιαλιμπεριαλιστική Σοβιετική Ένωση, όχι μόνο

δέν είναι αντίθετη σ' αυτή την κατάσταση, αλλά αντίθετα, την παρουσιάζει σαν ένα ευνοϊκό παράγοντα για τους λαούς. Ἡ θέση της αυτή, καθώς και ἡ δηλωμένη ἐπιδίωξή της νά «ἀξιοποιήσει ἐνεργά» τὸν «διεθνή καταμερισμὸ ἐργασίας» εἶναι ἓνα μέτρο τῶν ἐπεκτατικῶν - ἰμπεριαλιστικῶν βλέψεων της ἀπέναντι στις χῶρες, μὲ τις ὁποῖες συναλλάσσεται.

Στὰ πλαίσια αὐτά, ἐπιδιώκει ἐπίμονα τὴ σύναψη μακροπρόθεσμων συμφωνιῶν μὲ τις Δυτικές χῶρες καὶ ἰδιαίτερα μὲ τις λιγώτερο ἀναπτυγμένες σὲ ὅλο τὸν κόσμον. Ἐπιδιώκει νά αὐξήσει τὸ ὕψος τῶν συναλλαγῶν της μὲ τις χῶρες αὐτές, γιὰ νά αὐξήσει τὰ κέρδη της καὶ παραπέρα νά ξεπεράσει τὸ ἐπίπεδο τῶν εὐκαιριακῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, νά δημιουργήσει σταδιακὰ δεσμούς ἐξάρτησης. Γιὰ νά πετύχει τὸ στόχο αὐτό, οἱ προτάσεις της εἶναι διαμορφωμένες ἀνάλογα μὲ τις συνθήκες τῆς χῶρας πού συναλλάσσεται, ἔτσι ὥστε, νά εἶναι οἰκονομικὰ πραγματοποιήσιμες. Προτείνει συχνὰ τὴν κατασκευὴ μεγάλων βιομηχανικῶν συγκροτημάτων, πού θὰ πληρωθοῦν μὲ ἀγροτικά προϊόντα ἢ μὲ προϊόν πού θὰ παράγουν τὰ συγκροτήματα αὐτά.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἀποβλέπει νά ἀναλάβει ἐνεργὸ ρόλο στὴν οἰκονομία τῆς συγκεκριμένης χῶρας, νά τὴ δεσμεύσει μὲ μακροχρόνια χρέη μεγάλου ὕψους, νά κάνει ἀναγκαῖα γιὰ τὴ χῶρα αὐτὴ τὰ ἐπὶ μέρους μηχανήματα, τὰ ἀνταλλακτικά της, τὴν τεχνολογία της, καὶ μάλιστα σὲ σημαντικούς τομείς γιὰ τὴν οἰκονομία τῆς χῶρας. Γιὰ τὸ τελευταῖο αὐτὸ ζήτημα ὁ «διεθνὴς καταμερισμὸς», εἶναι ἰδιαίτερα ευνοϊκὸς γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση. Ἡ λιγώτερο ἀναπτυγμένη, ἐξαρτημένη χῶρα, δέν ἔχει νά δώσει παρὰ πρῶτες ὕλες, προϊόντα ἐλαφρᾶς βιομηχανίας καὶ ἰδιαίτερα ἀγροτικά προϊόντα. Ἀντίθετα, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση, μπορεῖ νά δώσει μηχανές, βιομηχανικὰ προϊόντα, τεχνολογία, προϊόντα δηλαδὴ βασικῆς σημασίας γιὰ τὴ χῶρα, πού στὸ βαθμὸ πού δέν ἔχει αὐτοδύναμη οἰκονομία, δέν μπορεῖ νά καλύψει ἀπὸ μόνη της τίς ἀνάγκες της αὐτές, καὶ εἶναι ὑποχρεω-

μένη νά ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ μία ἢ τὴν ἄλλη ἰμπεριαλιστικὴ δύναμη.

Γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἐπιδιώκει τὴ συγκρότηση, ἰδιαίτερα στίς λιγώτερο ἀναπτυγμένες χῶρες, μικτῶν ἢ καὶ ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων. Στὴν περίπτωσιν αὐτῇ, τὰ σοβιετικὰ κεφάλαια, μαζί μὲ ἄλλα δυτικά, ἐπενδύονται σὲ διάφορες δραστηριότητες καὶ λειτουργώντας στὰ πλαίσια καί, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς καπιταλιστικῆς οἰκονομίας, ἐκμεταλλεύονται τὸ λαὸ τῆς χῶρας ἀποσπώντας ὑπεραξία. Σύμφωνα μὲ στοιχεῖα τοῦ ἴδιου τοῦ σοβιετικοῦ Τύπου, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση ἔχει 84 τέτοιες μικτὲς ἐπιχειρήσεις, πού δροῦν σὲ 26 χῶρες σ' ὅλο τὸν κόσμον.

Στίς ἐπιδιώξεις αὐτές ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς ἀντιμετωπίζει τὸ σκληρὸ ἀνταγωνισμὸ τῶν δυτικῶν μονοπωλιῶν, πού δέν εἶναι διατεθειμένα νά ἀφήσουν τὸν ἀνταγωνιστὴ τους νά τὰ ἐκτοπίσει. Ἀπὸ τὴν ἐξέλιξιν αὐτοῦ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ καθώς καὶ ἀπὸ ἄλλους παράγοντες (πολιτικούς κλπ.), ἐξαρτᾶται ἡ πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων γιὰ διείσδυση τοῦ σοβιετικοῦ σοσιαλιμπεριαλισμοῦ.

Ἡ ΚΑΤΑΡΓΗΣΗ ΤΟΥ ΚΛΗΡΙΓΚ

Τὰ παραπάνω ἀντιστοιχοῦν καὶ στὴν πορεία ἐξέλιξιν τῶν ἐλληνοσοβιετικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων. Ὅπως ἔχει προαναφερθεῖ τὸ σύστημα τῶν συμφωνιῶν κληρινγκ ἔχει καταργηθεῖ καὶ ἀντικαταστάθηκε μὲ συμφωνίες σὲ ἐλεύθερο συνάλλαγμα. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ εἶχε ὑποστηριχθεῖ ἐπίμονα ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση καὶ τίς ἄλλες ἀνατολικὲς χῶρες. Ὅπως διαβεβαίωσε ὁ Ν. Κυρίσης στὴν «ΚΟΜ ΕΠ» Νο 1)77(5): «Ὅλες οἱ σοσιαλιστικὲς χῶρες θεωροῦν τὴν ἀντικατάστασιν τῶν διμερῶν συμφωνιῶν κληρινγκ σὺν δραστικὸ μέσο καὶ κίνητρο γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν ἀπὸ τοὺς περιορισμούς, πρὸς ἀμοιβαῖο ὄφελος καὶ τῶν δύο πλευρῶν». Σὲ ὁλόκληρη τὴ σχετικὴ ἐπιχειρηματολογία, τὸ «ἀμοιβαῖο ὄφελος» ἦταν τὸ κεντρι-

κό σημείο. Στο ίδιο άρθρο, ο Ν. Κυρίσης, τόνιζε: «Όλες σχεδόν οι χώρες, με κύριο γνώμονα την εξασφάλιση των συμφερόντων τους έχουν καταργήσει από καιρό το κληρινγκ. Η Ελλάδα αποτελεί εξαίρεση στη διατήρηση του απαρχαιωμένου δόγματος των διμερών συμφωνιών».

Μετά την κατάργηση του κληρινγκ, και μέσα στο 1977, τή χρονιά δηλαδή που καταργήθηκε, οι εισαγωγές από τη Σοβιετική Ένωση έφτασαν στα 280 εκατομμύρια δολάρια, ενώ οι εξαγωγές στα 110 εκατομμύρια δολάρια. (6) Το ύψος των εισαγωγών, μ' άλλα λόγια, έγινε τριπλάσιο από το ύψος των εξαγωγών. Παρουσιάστηκε δηλαδή ένα σημαντικό έλλειμμα στο έμπορικό ισοζύγιο σε βάρος της Ελλάδας, όπως ακριβώς συμβαίνει στις εμπορικές της σχέσεις και με τις άλλες καπιταλιστικές και ιμπεριαλιστικές χώρες. Η παθητικότητα του εμπορικού ισοζυγίου είναι μιά μόνιμη «άρρώστια» της ελληνικής οικονομίας, που οφείλεται στον εξαρτημένο χαρακτήρα της.

«Ας σημειωθεί ότι, οι ντόπιοι προπαγανδιστές της «άξιοποίησης της σοβιετικής βοήθειας» χαρακτήριζαν επίσης σαν ένα «εξαιρετικά όξυ πρόβλημα» το πρόβλημα αυτό, που οφείλεται στη «μεγαλοαστική τάξη και τα μονοπώλια της», στα «ξένα μονοπωλιακά συγκροτήματα και στα έγχωρια μονοπώλια» κλπ. (5)

Ο ίδιος ο Μπ. Μπορίσωφ, πρόεδρος των σοβιετικών επιμελητηρίων, όχι μόνο δεν αρνείται το γεγονός ότι δημιουργήθηκε το παθητικό που προαναφέρθηκε, αλλά επιχειρεί να το δικαιολογήσει προβάλλοντας το εξής «επιχείρημα»: «Η σύγκριση εισαγωγών - εξαγωγών δεν πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψη γιατί στις εισαγωγές περιλαμβάνεται ένα στρατηγικό προϊόν, σοβαρής αξίας, όπως το πετρέλαιο! (6) Είναι το ίδιο ακριβώς «επιχείρημα» που προβάλλουν, για να δικαιολογήσουν τις αντίστοιχες εμπορικές σχέσεις τους με την Ελλάδα, οι ιμπεριαλιστικές χώρες της Δύσης.

Χαρακτηριστική είναι επίσης η σύνθεση των έλληνο-σοβιετικών εμπορικών ανταλλαγών. Το μεγαλύτερο μέρος απ' τις ελληνικές εξαγωγές καταλαμβάνουν τα «παραδοσιακά» για την Ελλάδα αγροτικά της προϊόντα και όρυκτά, στα οποία έχει «εξειδικευτεί» (καπνά, σταφίδες, λάδι, βωξίτης), ενώ οι εισαγωγές περιλαμβάνουν κυρίως προϊόντα βαρειάς βιομηχανίας.

Πρόκειται για τις συνέπειες της «εξειδίκευσης» που έχει επιβάλλει στη χώρα μας η καπιταλιστική της ανάπτυξη στα πλαίσια της ιμπεριαλιστικής εξάρτησης και που την αναγκάζει να αναζητά ξένες αγορές για προϊόντα που παράγονται για να εξαχθούν και επίσης να αναζητά από ξένους προμηθευτές τα βασικής σημασίας βιομηχανικά προϊόντα που χρειάζεται, να εξαρτάται, μ' άλλα λόγια, απ' τα ξένα μονοπώλια που ελέγχουν την παγκόσμια αγορά.

Αξίζει ν' αναφερθούν εδώ οι υποδείξεις του Γ. Παντισίδη, στο τεύχος 1)78 της «ΚΟΜΕΠ», σχετικά με την εφαρμογή του «διεθνούς καταμερισμού» και της «εξειδίκευσης», που προτείνει (7): «Η Ελλάδα μπορεί, π.χ., να εξειδικευθεί στην παραγωγή αλουμίνας και αλουμινίου, ειδών ένδυσης και υπόδοσης, διαφόρων ειδών χυμών και κομπόστας από φρούτα και λαχανικά, που να εφοδιάζει τις αγορές των σοσιαλιστικών χωρών με απεριόριστες ποσότητες. Μάλιστα, οι τελευταίες είναι διατεθειμένες να κατασκευάσουν μέσα στην Ελλάδα τέτοια εργοστάσια, για την αξιοποίηση της αγροτικής παραγωγής». Τί διαφέρει λοιπόν η «εξειδίκευση» αυτή... στις κομπόστες από την «εξειδίκευση» στα καπνά π.χ., που σήμερα υπάρχει σε ό,τι αφορά την αυτοδυναμία ή την εξάρτηση της οικονομίας; Και στη μιά και στην άλλη περίπτωση φυσικό επακόλουθο είναι η έλλειψη αυτοδυναμίας και εξάρτηση απ' τους ξένους αγοραστές και προμηθευτές. Μόνο που στην πρώτη περίπτωση αυτοί θα είναι οι «σοσιαλιστικές» χώρες...

ΟΙ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ

Μόνιμη επίδιωξη της Σοβιετικής Ένωσης είναι, πέρα από την αποδέσμευση του εμπορίου από το κληρινγκ, με τις συνέπειες που, όπως είδαμε, άρχισαν να εκδηλώνονται, ή σύναψη μακροπροθέσμων συμφωνιών με την Ελλάδα, καθώς και ή συγκρότηση μικτών επιχειρήσεων.

Αυτό δείχνουν τόσο οι γενικά διακηρυγμένες απόψεις της, το παράδειγμα της σύμβασης «Ενεργκομασεξ-πόρτ» — ΔΕΗ, όπως και όλες οι σοβιετικές προτάσεις για την κατασκευή εργοστασίου αλουμίνας, πυρηνικού εργοστασίου κ.λπ.

Όλα αυτά προτείνονται στο όνομα του «άμοιβαίου όφελους» και, ακόμη, παρουσιάζονται από τους ντόπιους εκφραστές της σοβιετικής πολιτικής σαν πλευρές μιᾶς πολιτικής «έθνικης ανεξαρτησίας»: «... Η αξιοποίηση της τεχνολογίας των σοσιαλιστικών χωρών για έρευνα, εξέδρυση και αξιοποίηση του πετρελαίου, ή αξιοποίηση του φτηνού και άφθονου φυσικού αερίου, που ο άγωγός του φτάνει σχεδόν ως τα σύνορα της Ελλάδας, ή ευρεία συνεργασία και ο συντονισμός στην προμήθεια και παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος από τους γείτονές μας, ή αξιοποίηση των προτάσεων Ζίβκωφ — να μερικές πλευρές όπου ή έξωτερική πολιτική έθνικης ανεξαρτησίας θά μπορούσε να εκφραστεί στο τομέα της οικονομικής και βιομηχανικής ανάπτυξης της χώρας, στο πολύπλευρο δυνάμωμά της και στη λύση του προβλήματος του εμπορικού ισοζυγίου». (8)

Η ανεξάρτητη οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη ταυτίζονται από τους άπολογητές του σοσιαλิมπεριαλισμού με τη δημιουργία έργων σε βασικούς τομείς της Ελληνικής Οικονομίας με τη σοβιετική συμμετοχή, σε εξάρτηση πάντα από τα σοβιετικά καύσιμα, τη σοβιετική τεχνολογία και σε μακροπρόθεσμη βάση.

Πραγματικά, με τα δεσμά εξάρτησης, που θά δημιουργούσε ή εφαρμογή μιᾶς τέτοιας οικονομικής πολιτικής, μό-

νο τη «μεγαλοψυχία» της Σοβιετικής Ένωσης θά μπορούσε να επικαλεστεί κανείς για να ισχυριστεί πως δέ θά υπάρχει έκμετάλλευση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της χώρας και της δουλειᾶς των Ἑλλήνων εργαζομένων. Και εἶναι χιλιάδες τὰ παραδείγματα που δείχνουν πόσο «μεγαλοψυχη» είναι ή Σοβιετική Ένωση όταν έκμεταλλεύεται τους λαούς στις ύποτελείς της ρεβιζιονιστικές χώρες, καθώς και σε όλες τις χώρες που έχει καταφέρει να διεισδύσει. Τέτοια παραδείγματα έχουμε επανειλημμένα δημοσιεύσει (πρόσφατα, π.χ., για την «άφιλοκερδή συνεργασία» της Σοβιετικής Ένωσης στην ἄλιεία της Ἀγκόλα). (9)

Άλλωστε, και μόνο ή πρόταση για την ίδρυση μικτών επιχειρήσεων, που γίνεται από τή μεριά της Σοβιετικής Ένωσης, καθώς επίσης και από τή Βουλγαρία και από τις ἄλλες Ἀνατολικές χώρες, είναι ἀποκαλυπτική για τὸ χαρακτήρα της σοβιετικής οικονομίας και για τις βλέψεις που προωθεί με τις προτάσεις της.

Γιατί, μιᾶ ἐπιχείρηση, στην ὁποία θά συμμετέχουν και σοβιετικά κεφάλαια και θά λειτουργεί στα πλαίσια της καπιταλιστικής οικονομίας της Ελλάδας, τί ἄλλο θά κάνει παρά να έκμεταλλεύεται τήν υπεραξία των Ἑλλήνων εργατῶν; Εἶναι ἢ δέν είναι χαρακτηριστικό γνώρισμα του ἱμπεριαλισμοῦ;

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΒΛΕΨΕΙΣ ΤΗΣ Ε.Σ.Σ.Δ.

Ἀπό τὰ παραπάνω, μπορούν να βγοῦν ὀρισμένα συμπεράσματα για τις οικονομικές βλέψεις του σοβιετικού σοσιαλμπεριαλισμοῦ στην Ελλάδα.

Άμεση επίδιωξη που μπορεί να πραγματοποιηθεῖ εὐκολώτερα μετά τήν κατάργηση του κληρινγκ είναι ή διεύρυνση των εμπορικών συναλλαγῶν στη βάση της «άνισης ἀνταλλαγῆς», ή εξασφάλιση και σταθεροποίηση ὀρισμένων ἀγορῶν για τὰ σοβιετικά προϊόντα, ἐνῶ παράλληλα τὸ ἔλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο σε βάρος της Ελλάδας θά

διευρύνεται (ο ίδιος ο κ. Μπορίσωφ ισχυρίζεται ότι, η σύγκριση του συνόλου των εισαγωγών και των εξαγωγών δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη). (6)

Ταυτόχρονα, επιδιώκεται η σύναψη μακροχρόνιων σχέσεων μέσα από μακροπρόθεσμες συμβάσεις, που πέρα από τα άμεσα κέρδη που θα αποφέρουν, θα δημιουργήσουν δεσμούς εξάρτησης σε όρισμένους τομείς της ελληνικής οικονομίας από τη σοβιετική αγορά, τα σοβιετικά καύσιμα, τη σοβιετική τεχνολογία κ.λπ. Είναι χαρακτηριστικό ότι, το ιδιαίτερο βάρος της σοβιετικής παρέμβασης έχει στραφεί σε τομείς βασικούς για την ελληνική οικονομία, όπως ο ενεργειακός.

Οι μακροπρόθεσμοι δεσμοί, που προωθεί στα πλαίσια της ελληνικής οικονομίας ο σοβιετικός σοσιαλιμπεριαλισμός, καθώς και η μονιμοποίηση της παρουσίας του στην ελληνική αγορά, αποβλέπουν επίσης στον έπηρασμό ή και τον προσεταιρισμό μερίδων της μεγαλοαστικής τάξης, των μερίδων εκείνων, που συναλλάσσονται μαζί του. Γνώρισμα της ντόπιας μεγαλοαστικής τάξης είναι ο εξαρτημένος χαρακτήρας της. Μόνη της δεν κατάφερε και ούτε είναι σε θέση να καταφέρει να δημιουργήσει αυτοδύναμη οικονομία. Έκλογες άφεντικών έκαναν και μπορούν να κάνουν οι διάφορες μερίδες της με βασικό κριτήριο το κέρδος.

Ένδεικτικό παράδειγμα της διαδικασίας που προαναφέρθηκε, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι μπορεί κιόλας να ερμηνευτεί σαν αποπροσανατολισμός, είναι η πίεση οργανωμένων συμφερόντων, όπως των μεγαλοεξαγωγέων, για τη διεύρυνση των εμπορικών ανταλλαγών με τις ανατολικές χώρες.

Στην έκταση της σοσιαλιμπεριαλιστικής παρέμβασης στην ελληνική οικονομία, πρέπει να συνυπολογιστούν οι οικονομικές σχέσεις της Ελλάδας με τις υπόλοιπες εξαρτημένες από τη Σοβιετική Ένωση Ανατολικές χώρες. (10) Από την πλευρά των χωρών αυτών έχουν προβληθεί και έκκρεμοι προτάσεις ανάλογες με εκείνες της Σοβιετικής

Ένωσης. Η Βουλγαρία, για παράδειγμα, προτείνει την κοινή παραγωγή αλουμίνας με τη χρησιμοποίηση του ελληνικού βωξίτη και ηλεκτρικής ενέργειας από τη Βουλγαρία, καθώς και την ίδρυση μικτών επιχειρήσεων παραγωγής και συναρμολόγησης βουλγάρικων εργαλειομηχανών.

Συνολικά, οι οικονομικές σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση και τις εξαρτημένες από αυτήν χώρες, παραμένουν συγκριτικά περιορισμένες, σε σχέση με τις συναλλαγές με τη Δύση. Οι εισαγωγές της Ελλάδας από τις χώρες αυτές αποτελεί το 10% περίπου. Τα αμερικάνικα και τα ευρωπαϊκά μονοπώλια συνεχίζουν να ελέγχουν την οικονομία του τόπου.

Οι κατευθύνσεις που προωθεί στις οικονομικές του σχέσεις με την Ελλάδα ο σοβιετικός σοσιαλιμπεριαλισμός, εντάσσονται στους στρατηγικούς του στόχους για την αποδέσμευση της χώρας από τον δυτικό ιμπεριαλισμό και την πρόσδεση στη δική του σφαίρα επιρροής.

Ταυτόχρονα, οι σχέσεις αυτές αποτελούν ένα στήριγμα στα πλαίσια του πολύμορφου και σκληρού ανταγωνισμού του και τους συμμάχους του στην περιοχή και ένα αντικείμενο αυτού του ανταγωνισμού, που διεξάγεται στο επίπεδο αυτό, καθώς και στο πολιτικό και το στρατιωτικό.

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ

Η γεωγραφική θέση της χώρας μας σ' ένα σημαντικό θαλάσσιο και χερσαίο σταυροδρόμι την έχει κάνει επανειλημμένα στόχο ξένων επιβουλών.

Σήμερα όπου ο ανταγωνισμός για τις αγορές και τις στρατηγικές θέσεις ιδιαίτερα μεταξύ των δυο ιμπεριαλιστικών υπερδυνάμεων αλλά και των άλλων ιμπεριαλιστικών δυνάμεων φτάνει ακόμη και στο ένδεχομένο ενός γενικευμένου πολέμου, ή πολιτική τόσο του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στην περιοχή, όσο και του σοβιετικού σοσια-

λιμπεριαλισμοῦ ἐπηρεάζεται σημαντικά ἀπὸ σχετικές ἐκτιμήσεις καὶ στόχους.

Μεταξὺ τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Τουρκίας, τόσο γιὰ τοὺς ἀμερικανονατοϊκοὺς ὅσο καὶ γιὰ τοὺς Σοβιετικοὺς ἡ Τουρκία συγκεντρώνει τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον. Τῆ θέση αὐτὴ τὴν ἔχουμε διατυπώσει πολλές φορές (1), (2) καὶ τὴν ἐπιβεβαιώνουν πολλά γεγονότα. Πραγματικά τὸ μεγάλο μῆκος τῶν συνόρων τῆς μετὰ τῆ Σοβιετικῆ Ἑνωση, τὸ γειτόνευμά τῆς μετὰ τῆ Μέση Ἀνατολή, οἱ πολλές καὶ σημαντικές κατασκοπευτικές ἀμερικανονατοϊκὲς βάσεις ποὺ βρίσκονται στὸ ἔδαφός τῆς, ἡ μεγαλύτερη σχετικὰ μετὰ τὴν Ἑλλάδα ἔκταση καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς, οἱ σημαντικοὶ ἐναέριοι δρόμοι ποὺ περνοῦν ἀπ' τὸν ἐναέριο χῶρο τῆς καὶ ἰδιαίτερα τὰ στενὰ Δαρδανελλίων - Βοσπόρου ποὺ ἀποτελοῦν τὸ μοναδικὸ θαλάσσιο δρόμο ἐπικοινωνίας τῶν νότιων ἀκτῶν τῆς Σοβιετικῆς Ἑνωσης μετὰ τὴ Μεσόγειο καθὼς καὶ τῆς Βουλγαρίας, εἶναι οἱ παράγοντες ποὺ καθορίζουν αὐτὴ τὴν προτεραιότητα.

Τὸ Ζήτημα αὐτὸ εἶναι καθοριστικὸ γιὰ τὶς βασικὲς κατευθύνσεις τῆς σοβιετικῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στὴν Ἑλλάδα, ποὺ ἄλλωστε στὰ περισσότερα ζητήματα ἔχει ἄμεση σχέση μετὰ τὶς ἑλληνοτουρκικὲς διαφορές.

Ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς προσπαθεῖ νὰ διεισδύσει τόσο στὴν Ἑλλάδα ὅσο καὶ στὴν Τουρκία. Προτιμᾷ ὅμως οἱ θέσεις του στὰ ἑλληνοτουρκικὰ ζητήματα νὰ καλύπτουν (ἄρα καὶ νὰ υποδαυλίζουν) τὸν τουρκικὸ ἰσλαμισμό - ἐπεκτατισμὸ ἢ τουλάχιστον νὰ μὴν ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μαζί του.

Παράλληλα, τὰ πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ἀνοίγματα στὴν Τουρκία εἶναι πολὺ μεγαλύτερης ἔκτασης, καὶ μετὰ δεδομένη τὴν πρόσφορη πολιτικὴ τῶν τουρκικῶν κυβερνήσεων, εἶναι καὶ ἀποδοτικότερα (3).

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς ἐπιδιώκει ἐπίσης νὰ ἀναπτύξει τὶς σχέσεις του καὶ μετὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φυσικὰ ἐκμεταλλεύεται κάθε εὐκαιρία ποὺ

τοῦ προσφέρει, ἡ ἔνταξη στὶς ἑλληνοτουρκικὲς σχέσεις καὶ ἡ ἀμερικανονατοϊκὴ πολιτικὴ, χωρὶς νὰ «κλείνει τὴν πόρτα» σὲ καμιὰ ἀπ' τὶς δυὸ χῶρες.

Ὡστόσο, ἡ ἱεράρχηση ποὺ προαναφέραμε καθορίζει τὰ πλαίσια τῶν ἐνεργειῶν του. Ἀλλὰ πρὶν προχωρήσουμε στὸ Ζήτημα αὐτὸ θὰ ἐπανέλθουμε στὴ σημασία τῆς γεωγραφικῆς θέσης τῆς χώρας μας, γιὰ νὰ θίξουμε μιὰ ἄλλη σημαντικὴ πλευρὰ τῆς ἀπειλῆς ποὺ ἀποτελεῖ γι' αὐτὴ ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς.

ΘΑΝΑΣΙΜΗ ΑΠΕΙΛΗ

Τὰ στενὰ Δαρδανελλίων - Βοσπόρου βρίσκονται κάτω ἀπὸ τουρκικὸ ἔλεγχο καὶ ἀπ' τὶς δυὸ πλευρὲς τους. Κι ἓνας ἀπὸ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους ὁ ἴδιος ὁ Μπρέζνιεφ «δήλωσε Ἐκκάθαρα» ὅτι ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἐξέλιξη τῶν γεγονότων στὴν εὐρύτερη ἑλληνοτουρκικὴ περιοχὴ, εἶναι καὶ τὸ ὅτι «ἀπ' τὴ Μεσόγειο περνοῦν οἱ δρόμοι ποὺ συνδέουν τὰ Νότια λιμάνια τῆς χώρας μας μετὰ ὅλους τοὺς ὠκεανούς» (4). Ἡ σημασία τους μάλιστα ἐπιτείνεται ἀπὸ τὴν μόνιμη «θερμὴ» κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ στὴ Μέση Ἀνατολή, καθὼς καὶ τὴ λειτουργία τοῦ Σουέζ ποὺ συνδέει μετὰ τὸ συντομότερο δρόμο τὴ Μεσόγειο, μέσα ἀπ' τὴν ἕξ ἴσου «θερμὴ» Ἐρυθρὰ Θάλασσα, μετὰ τὸ Ἰνδικὸ Ὠκεανό.

Κι ὅμως τὰ στρατηγικῆς σημασίας γιὰ τὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση στενὰ τῶν Δαρδανελλίων - Βοσπόρου βρίσκονται στὰ χέρια τοῦ ΝΑΤΟ! Γιατὶ ἡ Τουρκία, παρὰ τὰ ἀνοίγματα ποὺ κάνει πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση εἶναι ἐνεργὸ μέλος τοῦ ΝΑΤΟ, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται στρατιωτικά, καὶ ὅπως εἶναι αὐτονόητο, ὁ οὐσιαστικὸς ἔλεγχος τῶν στενῶν δὲν ἔχει ἀφεθεῖ στὴν κρίση τῆς κάθε φορὰ τούρκικης κυβερνήσεως. Μέχρι τώρα, οἱ ἀμερικανονατοϊκοί, μέσω τῆς Τουρκίας ἔχουν χειριστεῖ μετὰ «σύνεση» τὸ Ζήτημα. Ἡ Τουρκία δὲν παρεμβάλλει ἐμπόδια στὸ πέρασμα τοῦ σοβιετικοῦ στόλου (χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διέλευση τοῦ σοβιετικοῦ

«Κίεβ» που τυπικά ή Τουρκία μπορούσε να είχε απαγορευτεί), επίσης δε ζήτησε το 1976 αναθεώρηση της συνθήκης του Μοντρέ που διέπει τη λειτουργία των Στενών ενώ είχε δικαίωμα κ.λπ.

Στην περίπτωση όμως που η ένταση στον ανταγωνισμό των υπερδυνάμεων θα εκφράζονταν και στην περιοχή μας, όπως σε τόσες άλλες περιοχές με τοπικές πολεμικές επιχειρήσεις κι αυτό ή οποιοσδήποτε άλλος λόγος οδηγούσε στο κλείσιμο για τη Σοβιετική Ένωση των στενών, εύκολα βγαίνει το συμπέρασμα ότι ο σοβιετικός σοσιαλιμπεριαλισμός και οι σύμμαχοί του δε θα δίσταζαν να δημιουργήσουν νέα διέξοδο προς τη Μεσόγειο «αξιοποιώντας» τα μεγάλα μήκους ελληνοβουλγαρικά σύνορα και το μικρό βάθος που τα χωρίζει από το βόρειο Αιγαίο και τη Θεσσαλονίκη.

Άκομη ή παρουσία των αμερικανονατοϊκών βάσεων στη χώρα μας μετατρέπει σε στόχους μαζικής καταστροφής μεγάλες περιοχές της, από το σοβιετικό σοσιαλιμπεριαλισμό. Ο τελευταίος αυτός διατηρεί επίσης άγκυροβόλια, λίγο πιο έξω από τα έξι μίλια των χωρικών υδάτων της Ελλάδας. Για να εξασφαλίσει το ελεύθερο πέρασμα των πολεμικών του απ' τις ελληνικές θάλασσες, για να διατηρήσει τα άγκυροβόλιά του, ο σοβιετικός σοσιαλιμπεριαλισμός καθώς και ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός για δικούς του λόγους, έχουν απαγορεύσει την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στα 12 μίλια. Η παρουσία των σοβιετικών κανονιοφόρων στις ελληνικές θάλασσες καθώς και των σοβιετικών άγκυροβολίων, ιδιαίτερα σε συνθήκες ύξυνσης του ανταγωνισμού των υπεδυνάμεων, αποτελεί θανάσιμη απειλή για τον τόπο.

ΤΟ «ΑΝΟΙΓΜΑ» ΠΡΟΣ ΤΗ ΜΟΣΧΑ

Πρόσφατα με το ταξίδι του Ράλλη στη Μόσχα καθώς και την ανταλλαγή προσκλήσεων μεταξύ Καραμανλή και Κο-

σύγκιν για άμοιβαία ανταλλαγή επισκέψεων δημιουργήθηκε ένα κλίμα σύμφιξης των ελληνοσοβιετικών σχέσεων.

Το ταξίδι αυτό ήταν η πρώτη επίσκεψη Έλληνα υπουργού Έξωτερικών στη Σοβιετική Ένωση από το 1924, και επίσης είχε σαν βασικό θέμα τις πολιτικές σχέσεις των δύο χωρών, ενώ παράλληλα προωθήθηκαν συνομιλίες και συμφωνίες για σημαντικά οικονομικά, πολιτιστικά και προξενικά θέματα.

Στα ίδια πλαίσια ελληνικά πολεμικά πλοία «επισκέφθηκαν» την Όδησσό και αντίστροφα σοβιετικά πλοία «άνταπέδωσαν την επίσκεψη» στον Πειραιά.

Πραγματοποιήθηκε δηλαδή ένα «άνοιγμα» της ελληνικής κυβέρνησης προς τη Σοβιετική Ένωση κι αντίστροφα.

Η σημασία των γεγονότων αυτών και οι συνέπειές τους, πρέπει να αναζητηθούν στις συνθήκες κάτω απ' τις οποίες πραγματοποιήθηκαν, καθώς και τις πολιτικές σκοπιμότητες των δύο πλευρών. Την περίοδο εκείνη το εμπάργκο όπλων προς την Τουρκία είχε καταργηθεί, οι αμερικανονατοϊκές βάσεις έμπαιναν ξανά σε λειτουργία στην Τουρκία, οι «σύμμαχοι» Αμερικάνοι και η ΕΟΚ έκβιαζαν την ελληνική κυβέρνηση για την άμεση «διευθέτηση» των ελληνοτουρκικών διαφορών με «λύσεις» προκλητικά σε βάρος των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων και που άφορούσαν την ύφαλοκρηπίδα και τον έναέριο χώρο του Αιγαίου, την αποστρατικοποίηση των νησιών, το Κυπριακό, την επανένταξη στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ κ.λπ.

Η κυβέρνηση Καραμανλή αν και ακολουθεί τη γραμμή των διαδοχικών παραχωρήσεων στους αμερικανονατοϊκούς ιμπεριαλιστές σε όλα τα ζητήματα, δεν ήταν σε θέση να αποδεχτεί άμέσως άνοιχτά και χωρίς προσχήματα όλες τις άτιμωτικές για τη χώρα απαιτήσεις των αμερικανονατοϊκών.

Πραγματοποίησε το «άνοιγμα» λοιπόν προς τη Σοβιετική Ένωση σαν ένα «έκβιασμό» προς τους «συμμάχους»

της στα πλαίσια τῶν παζαρεμάτων μαζί τους για τίς απαιτήσεις πού προβάλλουν.

Γιά τή Σοβιετική "Ένωση ἀπ' τήν ἄλλη μεριά, ἡ ἐνίσχυση τῶν ἀμερικανονατοϊκῶν θέσεων στήν Τουρκία, μέ τήν ἐπαναλειτουργία τῶν βάσεων κ.λπ., ἔδωσε τήν ἀφορμή γιά μιὰ προσέγγιση ἀντιπερισπασμοῦ πρὸς τήν Ἑλλάδα.

"Ένας ἄλλος, καινούργιος παράγοντας ἐπηρέασε ἐπίσης τὸ σοβιετικὸ ἄνοιγμα: Ἡ ἐπιδίωξη τῆς νέας ρεβιζιονιστικῆς ἡγεσίας τῆς Κίνας γιά τή δημιουργία σφαίρας ἐπιρροῆς στὰ Βαλκάνια, πού ἐκδηλώθηκε σχεδὸν ταυτόχρονα. Ἡ ἐπιδίωξη αὐτὴ πού ἐκφράστηκε μέ τὸ ταξίδι τοῦ Χούα Κοῦο Φένγκ στή Ρουμανία καί τή Γιουγκοσλαβία, περιέλαβε καί τήν Ἑλλάδα, μέ τὸ ταξίδι στήν Ἀθήνα τοῦ Κινέζου ὑπουργοῦ Ἐξωτερικῶν Χουάνγκ Χούα.

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν παραπάνω ἐπισκέψεων καθὼς καί οἱ δηλώσεις διαφόρων παραγόντων χαρακτηρίζουν τὰ πλαίσια στὰ ὁποῖα κινήθηκε ἡ ἑλληνοσοβιετικὴ προσέγγιση, παρὰ τίς τυμπανοκρουσίες τοῦ ἑλληνικοῦ τύπου. "Όλες οἱ διατυπώσεις στὶς ἐπίσημες ἀνακοινώσεις γιά τὰ ἐπίμαχα ἑλληνοτουρκικὰ προβλήματα εἶναι γενικόλογες, μποροῦν νὰ ἐρμηνευτοῦν μέ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο. Καί δὲν ἀποκλείουν τίς τουρκικὲς ἐπεχτατικὲς ἀξιώσεις.

Γιά τήν ἑλληνικὴ πλευρὰ πάλι: «Ἡ ἀποδοχὴ τῆς προσκλήσεως καί ἡ μετάβαση τοῦ πρωθυπουργοῦ στή Σ.Ε. προἄγει γενικότερα τίς πολιτικὲς σχέσεις τῆς χώρας μας —χωρὶς ν' ἀλλάζει βέβαια ἰδεολογικὴ τοποθέτηση πρὸς τὴ Δύση— ἐνῶ εἰδικώτερον ἐξισορροποῦνται αὐτὲς οἱ σχέσεις τῆς μέ τίς δύο σύγχρονες ὑπερδυνάμεις» (5).

Ἀντίστοιχα «ἀνοίγματα» ἔχουν πραγματοποιηθεῖ καί παλιότερα μέ τίς ἀνατολικὲς χώρες κι αὐτὸ ἐκφράστηκε ἰδιαίτερα στὶς διμερεῖς σχέσεις μέ τὰ βαλκανικὰ κράτη. Τὸ πρόσφατο «ἀνοιγμα» πρὸς τὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση ἦταν ἓνα βῆμα παραπέρα.

Ἀναμφισβήτητα, οἱ πολιτικὲς ἐπιδιώξεις τοῦ σοβιετι-

κοῦ σοσιαλิมπεριαλισμοῦ γιά τήν Ἑλλάδα ἔχουν προωθηθεῖ μέ τίς συναντήσεις αὐτές. Ἡ ὀλοφάνερη χρεωκοπία τῆς πολιτικῆς τοῦ «ἀνήκομεν εἰς τὴν Δύσιν» δημιουργεῖ στὰ ἴδια πάντα πλαίσια τῆς ἐξάρτησης πιέσεις γιά περισσότερες σχέσεις μέ τίς ἀνατολικὲς χώρες.

Ἀπ' τήν ἄλλη μεριά, οἱ λόγοι πού δημιουργοῦν προτεραιότητα τοῦ σοβιετικοῦ (ὅπως καί τοῦ ἀμερικάνικο) ἐνδιαφέροντος γιά τήν Τουρκία παραμένουν. Τὸ ἴδιο καί τὰ δεσμὰ τῆς οικονομικο - πολιτικο - στρατιωτικῆς ἐξάρτησης τῆς Ἑλλάδας ἀπὸ τοὺς ἀμερικανονατοϊκοὺς. Μ' ἄλλα λόγια οἱ κατευθύνσεις τῆς πολιτικῆς τοῦ σοσιαλμπεριαλισμοῦ στὸ ἑλληνοτουρκικὸ πρόβλημα δὲν ἔχουν ἀλλάξει, καθὼς ἀντίστοιχα, καί ἡ πολιτικὴ τῆς ὑποτέλειας «εἰς τὴν Δύσιν» τῆς ἑλληνικῆς κυβέρνησης.

Ο ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ «ΑΔΕΣΜΕΥΤΗΣ» ΕΛΛΑΔΑΣ

"Αν καί βραχυπρόθεσμα τὰ ἀνοίγματα τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως πρὸς τήν Ἑλλάδα περιορίζονται στὰ πλαίσια πού καθορίζει ἡ γενικότερη πολιτικὴ τῆς γιά τὴν περιοχὴ, πρῶτο στρατηγικὸ στόχο τῆς γιά τὴ χώρα μας ἀποτελεῖ ἡ ἀποδέσμευσή τῆς ἀπὸ τὴν ἐξάρτηση τῶν Ἀμερικανῶν τῆς ΕΟΚ καί τοῦ ΝΑΤΟ μέ τὴν παράλληλη δημιουργία προσβάσεων καί δεσμῶν ἐξάρτησης ἀπὸ τὴν ἴδια καί τίς ἄλλες ἀνατολικὲς χώρες.

Στὴ μελέτη τοῦ «Κ.Μ.Ε.»: «Ἡ ἐνταξη στήν ΕΟΚ καί ἡ θέση τῆς Ἑλλάδας» καί ἰδιαίτερα στὰ δυὸ τελευταῖα κεφάλαια: «Ἡ ἀδέσμευτη ἀνεξαρτησία» καί «τὶ θὰ πετύχουμε μέ τὴ νέα πολιτικὴ» (6) προβάλλεται μέ ἔμφαση ὁ στόχος γιά τὴ δημιουργία οικονομικῶν δομῶν καί προσανατολισμῶν τέτοιων πού νὰ κάνουν δυνατὴ μιὰ «ἀδέσμευτη» πολιτικὴ, μιὰ πολιτικὴ ἐξισορρόπισης Ξένων ἐπιρροῶν, μ' ἄλλα λόγια, στή θέση τῆς ἀμερικανοευρωπαϊκῆς κυριαρχίας πού ἐπικρατεῖ τώρα.

Σάν πρότυπα προβάλλονται στο ζήτημα αυτό χώρες όπως η Ίνδία ή η Τουρκία.

Ο Χ. Φλωράκης σε συνέντευξη που έδωσε μετά από προεκλογική συγκέντρωση στο Ήράκλειο (τρεις μέρες μετά την επιστροφή του από τη Μόσχα) δήλωνε: «Εμείς δε λέμε να φύγουμε από το ΝΑΤΟ για να προσχωρήσουμε στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας. Αυτό είναι μια συκοφαντική προπαγάνδα των αντιδραστικών δυνάμεων για να παραπλανούν το λαό» ή «Εμείς πάντα προτείνουμε μια πολιτική Έθνικης Άνεξαρτησίας και αυτότελειας. Αυτή είναι μια ρεαλιστική πολιτική. Μια πολιτική που σήμερα είναι εφαρμόσιμη και που έξ' αλλου, πολλές χώρες — για να αναφέρω ορισμένες ευρωπαϊκές χώρες — Σουηδία, Έλβετία, Αυστρία, Φινλανδία, την ασκούν» (7).

Η μεγαλοαστική τάξη της χώρας καλείται να αναπροσανατολίσει την πολιτική της υιοθετώντας μια πολιτική «άνεξαρτησίας» τύπου Έλβετίας ή Φινλανδίας.

Για να διασκεδαστούν οι φόβοι της, κάθε σκέψη για προσχώρηση στο Σύμφωνο της Βαρσοβίας αποδίδεται σε «συκοφαντική προπαγάνδα των αντιδραστικών δυνάμεων»!

Στο προηγούμενο φύλλο της Π.Σ. είχαμε καταλήξει ότι η Σοβιετική Ένωση αποβλέπει στη δημιουργία μακροπρόθεσμων οικονομικών δεσμών εξάρτησης, με σκοπό τον έπηρασμό ή τον προσεταιρισμό μερίδων της μεγαλοαστικής τάξης.

Η Φινλανδία και ακόμη περισσότερο η Ίνδία είναι τυπικό παράδειγμα χώρας όπου τέτοιες σχέσεις έχουν επιβληθεί. Η πολιτική τους «άνεξαρτησία» είναι ανάλογη με την οικονομική.

«Κ»ΚΕ: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΑΓΗ ΑΦΕΝΤΙΚΩΝ

Βασικό στήριγμα της σοσιαλιμπεριαλιστικής πολιτικής στη χώρα μας αποτελεί το «Κ»ΚΕ. Η κάθε έκδήλωση του

κόμματος αυτού είναι ένταγμένη στις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες επιδιώξεις της Σοβιετικής Ένωσης.

Δε θα σταθούμε στο σημείο αυτό στην υποστήριξη που παρέχει το «Κ»ΚΕ στην οποιοδήποτε θέση ή ενέργειά της, στην υποστήριξη ακόμη και παραδοσιακών φασιστικών καθεστώτων που έχουν σχέσεις με τη Σοβιετική Ένωση.

Θα παρουσιάσουμε ορισμένα δείγματα από τον τρόπο που επιχειρούν να εξωραίσουν τη σοσιαλιμπεριαλιστική πολιτική της οικονομικής διεύθυνσης:

Στην «ΚΟΜΕΠ» σε άρθρο του Ν. Κυρίτση όπου αναλύονται οι συνέπειες πάνω στην ελληνική οικονομία της εξάρτησης από τα δυτικά μονοπώλια και ανάμεσα σε άλλα γράφεται: «Η θεωρία αυτή (σ.σ. ή θεωρία του συγκριτικού κόστους του Ρικάρντο) από την αρχή έβαζε για σκοπό της να δικαιολογήσει τον άνισο διεθνή καπιταλιστικό καταμερισμό της εργασίας και ταυτόχρονα, κατέβαλε προσπάθεια να αποδεχθεί, πως η παραδοσιακή μορφή του έξωτερικού εμπορίου υποβοηθάει τις καθυστερημένες χώρες να βγούν από τον «καταραμένο κύκλο της φτώχειας» μέσω της εξειδίκευσης της παραγωγής προς τις εξαγωγές και από την άλλη πλευρά, με την εισαγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών και προσέλκυση ξένων επενδύσεων» (8).

Υπενθυμίζουμε για σύγκριση τις προτροπές του Γ. Πανιτσιδη μέσω της «ΚΟΜΕΠ» επίσης για την εξειδίκευση στην παραγωγή απεριόριστων ποσοτήτων... κομπόστας. «Η Ελλάδα μπορεί π.χ. να εξειδικευτεί στην παραγωγή αλουμίνιας και αλουμινίου, ειδών ένδυσης και υπόδησης διαφόρων ειδών χυμών και κομπόστας από φρούτα και λαχανικά που να εφοδιάζει τις αγορές των σοσιαλιστικών χωρών με απεριόριστες ποσότητες. Μάλιστα οι τελευταίες είναι διατεθειμένες να κατασκευάσουν μέσα στην Ελλάδα τέτοια εργοστάσια, για την αξιοποίηση της αγροτικής παραγωγής.

Απ' την πλευρά τους, οι σοσιαλιστικές χώρες, μπορούν

νά εξειδικευτοῦν παραπέρα στὴν παραγωγή τῆς ἠλεκτρονικῆς, ἠλεκτρογεννητριῶν καὶ ἄλλων βιομηχανικῶν προϊόντων» (9).

Ὅταν πρόκειται γιὰ σχέσεις μὲ δυτικὰ μονοπώλια ἢ ἐξειδίκευση τῆς παραγωγῆς πρὸς τὶς ἐξαγωγές μὲ παράλληλη εἰσαγωγή κεφαλαιουχικῶν ἀγαθῶν δὲν βοηθᾶ στὴν ἀνάπτυξη τῶν καθυστερημένων χωρῶν. Ὅταν ἀντίθετα πρόκειται γιὰ σχέσεις μὲ ἀνατολικές χώρες ἢ ἴδια ἀκριβῶς διαμόρφωση τῶν ἀνταλλαγῶν προτείνεται ἡ μέθοδος γιὰ «γρήγορη οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη»!

Ὅταν πρόκειται γιὰ σχέσεις μὲ δυτικὰ μονοπώλια ἢ ἐξειδίκευση εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ «ἄνισου διεθνῆ καπιταλιστικοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας» ἐνῶ ὅταν πρόκειται γιὰ ἀνατολικές χώρες τότε τὸ ἴδιο πρᾶγμα γίνεται «ἀμοιβαία ἐπωφελῆς σχέση» στὰ πλαίσια τοῦ «διεθνοῦς καταμερισμοῦ ἐργασίας»!

Μὲ δυὸ λόγια τὸ «Κ»ΚΕ χτυπᾶ τὶς σχέσεις ἐξάρτησης ἀπὸ τὰ δυτικὰ μονοπώλια, γιὰ νὰ προτείνει στὴ συνέχεια τὴ δημιουργία τῶν ἰδίων ἀκριβῶς σχέσεων μὲ τὸ σοβιετικὸ σοσιαλισμὸ καὶ τὶς ἐξαρτημένες ἀπ' αὐτὸν χώρες. Τὸ ἴδιο τὸ πρόγραμμά του περιγράφει μιὰ διαδικασία ἀλλαγῆς ἀφεντικῶν. Μέσα ἀπὸ μιὰ πορεία ἐνίσχυσης τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ, «διάβρωσης» τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ καὶ ἐνῶ ἡ δράση (ὀρισμένων) μονοπωλίων θὰ συνεχίζεται, τὸ «Κ»ΚΕ ὑπόσχεται νὰ πραγματοποιήσει τὴν «ἀντιιμπεριαλιστικὴ, ἀντιμονοπωλιακὴ Δημοκρατία τοῦ Λαοῦ» καὶ στὴ συνέχεια τὸ «σοσιαλιστικὸ μετασχηματισμὸ» τῆς κοινωνίας.

Τὸ «Κ»ΚΕ εἶναι ὑπὲρ τῆς ἐνίσχυσης τοῦ κρατικομονοπωλιακοῦ καπιταλισμοῦ στὶς σημερινές συνθήκες: «Τὸ κόμμα μας εἶναι καταρχὴν ὑπὲρ τῆς δημιουργίας κρατικῶν φορέων σὲ βασικούς τομείς τῆς οἰκονομίας. Ἀγωνίζεται ἐπίσης γιὰ τὴ βελτίωση πρὸς ὄφελος τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας καὶ ὑπὲρ τοῦ λαϊκοῦ συμφέροντος, τῶν ὄρων, μὲ τοὺς ὁ-

ποίους γίνονται οἱ κρατικοποιήσεις, γιὰ τὸ δημοκρατικὸ ἔλεγχο τοῦ κρατικοποιημένου τομέα» (10).

Στὸ πρῶτο στάδιο ποὺ προβλέπει τὸ πρόγραμμά του, σὲ καθεστῶς «ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας» θὰ μποροῦν νὰ λειτουργοῦν μονοπώλια:

«Ἐθνικοποίηση τῶν ξένων μονοπωλίων καὶ τῶν ντόπιων μονοπωλιακῶν ἐπιχειρήσεων ἐθνικῆς σημασίας. Περιορισμὸς τῆς δράσης τῶν ὑπόλοιπων μονοπωλίων. Ἰσοτιμες οἰκονομικῆς σχέσης μὲ ὅλες τὶς χώρες. Προγραμματισμένη ἀναδιάρθρωση καὶ ἀνάπτυξη τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας».

Ὁ κρατικὸς μηχανισμὸς δὲν θὰ συντριβεῖ ὅπως ἐπέμενε ὁ Λένιν ἀλλὰ θὰ «ἀπαλλαγεῖ τελείως ἀπὸ τὰ ὄργανα τῶν μονοπωλίων καὶ νὰ μετασχηματιστεῖ ριζικά, σὲ ἐπαναστατικὴ δημοκρατικὴ βάση, ὥστε νὰ εἶναι ἰκανὸς νὰ ἐξασφαλίζει τὴν αὐστηρὴ ἐκτέλεση τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀνωτάτων ὀργάνων τῆς δημοκρατίας τοῦ λαοῦ...» (10).

Ὅσο κι ἂν δὲν ἐξαντλοῦν τὸ θέμα, καὶ μόνο οἱ παραπάνω θέσεις διαμορφώνουν μιὰ εἰκόνα γιὰ τὸ πραγματικὸ περιεχόμενον τῆς «ἀντιιμπεριαλιστικῆς ἀντιμονοπωλιακῆς Δημοκρατίας τοῦ Λαοῦ» ποὺ προωθεῖ τὸ «Κ»ΚΕ.

Ἐνα κρατικομονοπωλιακὸ σύστημα, ὅπου «ὀρισμένα» μονοπώλια θὰ χτυποῦνται ἐνῶ ἄλλα θὰ παραμένουν, καὶ ὅπου στὸν κρατικὸ μηχανισμὸ θὰ ἀνέρχονται οἱ «ἡμέτεροι» καὶ θὰ διώχνονται οἱ ἀντίπαλοι.

Ἄν τὰ παραπάνω συνδυαστοῦν μὲ τὶς ἐπιδιώξεις τοῦ σοσιαλισμὸς γιὰ τὴν μονιμοποίηση δεσμῶν ἐξάρτησης καὶ τὸν προσεταιρισμὸ μερίδων τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης ὀλοκληρώνεται ἡ εἰκόνα τῆς ἀπειλῆς ποὺ ἀποτελοῦν γιὰ τὸ λαὸ τὸ πρόγραμμα τοῦ «Κ»ΚΕ στηριγμένο καὶ στηρίζοντας τὶς ἰμπεριαλιστικὲς βλέψεις τῶν σοβιετικῶν στὴ χώρα μας.

Η ΣΟΣΙΑΛΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑ

Ἡ εξέλιξη τῶν πολιτικῶν σχέσεων ἀνάμεσα στὴν Ἑλλάδα καὶ τὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση μπορεῖ νὰ ἐπιταχύνει ἢ νὰ καθυστερήσει τὸ ρυθμὸ ἀνάπτυξη τῶν οἰκονομικῶν σχέσεων πού ὡστόσο συνεχίζουν νὰ διευρύνονται, ἰδιαίτερα μετὰ τὴν κατάργηση τοῦ κλήρινγκ. Ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς ἔχει κίονας παρέμβει στὴν ἑλληνικὴ ἀγορὰ, ἐπιδιώκοντας νὰ ἐκτοπίσει ἀμερικάνικα ἢ εὐρωπαϊκὰ μονοπώλια σὲ συγκεκριμένους τομεῖς. Ἀναπόφευκτα ὁ ἀνταγωνισμὸς τους θὰ ἐνταθεῖ κι αὐτὸ θὰ ἐκφραστεῖ καὶ στὴν κρατικὴ πολιτικὴ. Ἐνα παράδειγμα ἀποτελεῖ τὸ κυβερνητικὸ μέτρο πού ὀρίζει ὅτι ἀπολλάσσονται ἐντελῶς ἀπὸ κάθε δασμὸ, τέλος, φόρο, χαρτόσημο, ἢ ἄλλη ἐπιβάρυνση τὰ γεωργικὰ μηχανήματα πού ἀγοράζονται ἀπὸ γεωργοὺς ἢ γεωργικὲς ἐπιχειρήσεις καὶ βιομηχανίες. Ὅπως διευκρινίζεται, οἱ ἀπαλλαγές αὐτές δὲ θὰ ἰσχύουν γιὰ γεωργικὰ μηχανήματα ἐκτὸς τῆς Κοινῆς Ἀγορᾶς. Ἐνα θεσμοθετημένο ἀντικίνητρο γιὰ τὰ γεωργικὰ μηχανήματα πού εἰσάγονται ἀπὸ τὶς ἀνατολικές χῶρες, καὶ πού μέχρι καὶ τώρα καλύπτουν σημαντικὸ μέρος ἀπὸ τὶς ἐξαγωγές τους στὴν Ἑλλάδα. (11)

Στὸν πολιτικὸ χῶρο οἱ θέσεις τοῦ σοβιετικοῦ σοσιαλιμπεριαλισμοῦ δὲν ἐκφράζονται μόνο ἀπὸ τὸ «Κ»ΚΕ. Πολλές πλευρές τους ἔχουν υιοθετηθεῖ καὶ προωθοῦνται καὶ ἀπὸ τὸ ΠΑΣΟΚ. Ἀλλὰ καὶ στὴν ἴδια τὴν κυβέρνηση βρίσκουν ἀνταπόκριση ὀρισμένες ἀπὸ τὶς σοσιαλιμπεριαλιστικὲς ἐπιδιώξεις.

Εἶναι γνωστὸ τὸ σκάνδαλο πού σχετίζεται μετὰ τὸν ὑπουργὸ Συντονισμοῦ Μητσοτάκη καὶ ἀφορᾷ τὴν ἀλλαγὴ τῆς θερμοηλεκτρικῆς μονάδας τῆς Μεγαλόπολης σὲ πετρελαϊκὴ, καθὼς καὶ ἡ δὴλωσή του ὅτι αὐτὴ θὰ ἀνατεθεῖ σὲ Σοβιετικούς μετὰ ἀνταλλαγὴ ἀγροτικῶν προϊόντων. Ἡ ἀνάθεση ματαιώθηκε ἀπὸ τὸν Καραμανλῆ, πού ἔδωσε ἐντολὴ νὰ γίνῃ διεθνὴς διαγωνισμὸς. Στὴν ὑπόθεση αὐτὴ δὲ φαί-

νεται νὰ εἶναι ἄσχετος ὁ γνωστὸς οἰκονομικὸς παράγοντας Μαιμιάκης, στενὸς συνεργάτης τοῦ Μητσοτάκη, πού ἐπίσης ἔχει σχέση μετὰ τὸ κύκλωμα τοῦ πετρελαίου καὶ τοὺς Σοβιετικούς.

Ὅλα αὐτὰ δείχνουν πὼς ἂν καὶ ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς δὲν ἔχει καταφέρει ἀκόμη νὰ προσεταιριστεῖ τμήματα τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης, δὲν παύει ὡστόσο νὰ ἀσκεῖ σ' αὐτὴν μιὰ συγκεκριμένης ἔκτασης ἐπιρροή.

Πάντως, τὰ βασικὰ δεδομένα στὶς ἑλληνοσοβιετικὲς σχέσεις δὲν ἔχουν ἀλλάξει. Καὶ μετὰ τὸ ἀνοιγμα πού πραγματοποιήθηκε μετὰ τὸ ταξίδι τοῦ Ράλλη στὴ Μόσχα, τόσο οἱ πολιτικὲς προτεραιότητες τοῦ σοσιαλιμπεριαλισμοῦ στὴν ἑλληνοτουρκικὴ περιοχὴ ὅσο καὶ ἡ ἑλληνικὴ κυβερνητικὴ πολιτικὴ τοῦ «ἀνήκομεν εἰς τὴν Δύσιν» παραμένουν ἀμετάβλητες, ὅπως ἐπίσης σὲ γενικὲς γραμμὲς καὶ τὸ μέρος τῆς παρέμβασης τοῦ σοσιαλιμπεριαλισμοῦ στὴν ἑλληνικὴ οἰκονομία.

Αὐτὸ πού ἔχει σημασία, ὡστόσο, εἶναι πὼς τὰ πράγματα ἐξελίσσονται, πὼς ὁ σοβιετικὸς σοσιαλιμπεριαλισμὸς, ὅπως καὶ ὁ ἀμερικάνικος ἱμπεριαλισμὸς εἶναι ἐπιθετικὸς καὶ ἐπικίνδυνος, πὼς ἡ παρουσία του στὴν περιοχὴ (οἰκονομικὴ, πολιτικὴ στρατιωτικὴ) ἀποτελεῖ μιὰ σοβαρὴ ἀπειλὴ γιὰ τὸ λαὸ καὶ τὸν τόπο.

Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

(1) Δηλώσεις του ύφυπουργού Έξωτερικού Έμπορίου ΕΣ ΣΔ, «Νέα», 7 Νοέμβρη 1978.

(2) Β. Νικολάεφ, «Οί έμπορικές σχέσεις Ελλάδας—ΕΣ ΣΔ», «Ριζοσπάστης», 11 Σεπτ. 1977.

(3) Ν. Τρετιουχίν, βοηθού προϊσταμένου της Γενικής Σχεδιοικονομικής Διεύθυνσης του ύπουργείου Έξωτερικού Έμπορίου της ΕΣ ΣΔ, «Οί κατευθύνσεις στις έξωτερικές οικονομικές σχέσεις της ΕΣ ΣΔ και τó θέμα της συμμετοχής της στό διεθνή καταμερισμό της εργασίας», «Ριζοσπάστης», 11 Σεπτ. 1977.

(4) «Διεθνής καταμερισμός εργασίας. Θεωρία του σοσιαλ-ιμπεριαλιστικού έπεκτατισμού». «Προλεταριακή Σημαία», άριθ. φύλλων: 46—49, 51, 52.

(5) Ν. Κυρίτση, «Η θαθεία κρίση του έμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας», «ΚΟΜΕΠ», Νο 1, Γενάρης '77, σελ. 79.

(6) Γ. Τσαπόγα, «Θά αύξηθει τó παθητικό μας μέ την κατάργηση τών κληρινγκ;», «Οίκον. Ταχυδρόμος», 12)23 Μαρτίου '78.

(7) Γ. Πανιτσίδα, «Η ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας — σοσιαλιστικών χωρών ζωτική ανάγκη», «ΚΟΜΕΠ», Νο 1, Γενάρης '78, σελ. 135.

(8) Μ. Άργύρη, «Γιά μιá πολιτική έθνικής ανεξαρτησίας», «ΚΟΜΕΠ», Νο 11 Νοέμβρης '76.

(9) Ποϋ θαδίζει ή Άγκόλα;», «Προλεταρ. Σημαία», άριθ. φύλλου 108)28 Οκτώβρη '78.

(10) Σχετικό αναλυτικό άρθρο: «Οί οικονομικές σχέσεις μέ τις Άνατολικές χώρες», «Προλεταρ. Σημαία», άριθ. φύλλου 95)29 Ιούλη 1978 και 96)5 Αύγούστου 1978.

(11) «Π.Σ. Νο 94)22 Ιούλη 1978: Άνακοίνωση της ΚΕ του ΚΚΕ (μ-λ) «Νά κλείσει ó δρόμος στις άντιλαϊκές λύσεις».

άνταγωνισμού τών δύο ύπερδυνάμεων στην περιοχή μας.

(12) «Π.Σ.» Νο 66)7 Γεν. 78: «Η Τουρκία στό κέντρο του

(13) Η Σοβιετική Ένωση έχει επενδύσει πάνω άπό ένα δισεκατομμύριο δολάρια για μεγάλα παραγωγικά έργα στην Τουρκία.

(14) Άπό τόν πρόλογο στην έλληνική έκδοση του βιβλίου «Ειρήνη άνεκτίμητο άγαθó» που έγραψε ó Λ. Μπρέζνιεφ.

(15) «Π.Σ.» Νο 101)9 Σεπτ. '78: «Έλληνοσοβιετική προσέγγιση σκοπιμότητας», άπόσπασμα άπό άρθρο της «Βραδυνης».

(16) «Κ.Μ.Ε.»: «Η ένταξη στην ΕΟΚ και ή θέση της Ελλάδας».

(17) «Ριζοσπάστης» 8.11.77.

(18) «ΚΟΜΕΠ» Νο 1 Γενάρης '77: Ν. Κυρίτση: «Η θαθεία κρίση του έμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας».

(19) «ΚΟΜΕΠ» Νο 1 Γενάρης '78: Γ. Πανιτσίδα: «Η ανάπτυξη της οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας — Σοσιαλιστικών χωρών ζωτική ανάγκη».

(20) «Θέσεις της ΚΕ του ΚΚΕ για τó 10ο Συνέδριο του Κόμματος».

(21) Οικονομικός Ταχυδρόμος Νο 12)23 Μαρτ. 78: Γ. Τσαπόγα: «Θά αύξηθει τó παθητικό μας άπό την κατάργηση τών κληρινγκ;»